

Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi

Journal of Academic Language and Literature

PROF. DR. METİN AKAR'A ARMAĞAN

(Cilt/Volume: 5, Sayı/Issue: 4, Aralık/December 2021)

Büşra ÇELİK VURAL

Dr., Araştırmacı
busra.celk@hotmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-5419-1805>

Kaybolmuş Bir Divriği Kedisine Ağıt: Şihâbî'nin Pisi Mersiyesi

Lament for a Lost Divriği Cat: Shihabi's Kitty Elegy

Araştırma Makalesi/Research Article

Geliş Tarihi/Received: 31.10.2021

Kabul Tarihi/Accepted: 29.11.2021

Yayın Tarihi/Published: 30.12.2021

Atıf/Citation

ÇELİK VURAL, B. (2021). Kaybolmuş Bir Divriği Kedisine Ağıt: Şihâbî'nin Pisi Mersiyesi. *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, 5(4), 2084-2103. <https://doi.org/10.34083/akaded.1016845>

ÇELİK VURAL, B. (2021). Lament for a Lost Divriği Cat: Shihabi's Kitty Elegy. *Journal of Academic Language and Literature*, 5(4), 2084-2103. <https://doi.org/10.34083/akaded.1016845>

Bu makale iThenticate programıyla taranmıştır.
This article was checked by iThenticate.

Öz

Edebiyat terimi olarak “ölen birinin ardından duyulan üzüntüyü dile getirmek, o kişinin iyi taraflarını anlatmak üzere yazılmış lirik şiirler” manasına gelen mersiyeler her ne kadar gerçek şahıslara yazılmış ise de şehir veya hayvanlara yazılan mersiyeler de bulunmaktadır. Arap edebiyatında Ebu Nüvas'ın öldürülen av köpeğine ve İbnü'l-Allâf'ın komşuları tarafından öldürülen kedisine yazdığı mersiyeler ilk hayvan mersiyesi örnekleridir. Bu yazının konusu olan Şihâbî'nin *Pisi Mersiyesi*, Me'âlî'nin yazdığı “*Mersiye-i Gürbe*” ve Nâmık Kemâl'in Sadrazam Mahmud Nedim Paşa'yı hicven yazdığı “*Hirre-nâme*”si ile birlikte Türk edebiyatında bilinen üçüncü kedi mersiyesidir. Hayatı hakkında biyografik kaynaklarda bilgi bulunmayan ancak 16. yüzyılda yaşamış olduğu tahmin edilen Şihâbî, Evliya Çelebi'nin *Seyahatnâme*'sinde tüm kedilerden üstün tuttuğu Divriği cinsi kedisinin kaybolması veya çalınmasının ardından bu mersiye kaleme almıştır. Makalenin giriş bölümünde kedilerle alakalı genel bilgiler verildikten sonra Türk edebiyatındaki hayvan mersiyelerine değinilmiş, ardından Şihâbî'nin hayatı ve eserlerine dair bilgiler değerlendirilmiştir. Son olarak şairin *Mersiye-i Pisi*'si incelenip çeviri yazılı metni sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Divriği Kedisi, Hayvan Mersiyeleri, Kedi Mersiyesi, Me'âlî, Şihâbî.

Abstract

As a literary term, elegies mean, which mean "lyric poems written to express the sadness felt after someone who died and to tell the good sides of that person", although Although they are written to real people, there are elegies written to cities and animals. In Arabic literature, Abu Nuwas's elegy to a hound dog killed and Ibn al-Allaf's cat killed by his neighbors are the first examples of animal elegies. Pisi Mersiyesi (Elegy of Kitty) of Şihâbî is the third cat elegy known in Turkish literature, together with Me'âlî's "Mersiye-i Gurbe" and Nâmık Kemâl's "Hirre-nâme" which satirized Grand Vizier Mahmud Nedim Pasha. Şihâbî, whose life is not known in biographical sources, but is considered to have lived in the sixteenth century, wrote this elegy after the loss or theft of his Divriği cat, which Evliya Chalabi held superior to all cats in his Travelogue. In the introduction part of the article, after giving general information about cats, animal elegies in Turkish literature are mentioned, then information about Şihâbî's life and works is evaluated/presented. Finally, the poet's Kitty Elegy was examined, and the its transcribed text was presented.

Keywords: Animal elegies, Cat Elegy, Divriği-breed cat, Me'âlî, Şihâbî.

Giriş

Ana vatanı Kuzey Afrika olarak kabul edilen ehlileştirilmiş ev kedilerinin insanoğlu ile ilişkileri en az 7500 yıl kadar öncesine dayanmaktadır (Vigne vd., 2004, s. 2). Kediler, Eski Mısır halkının büyük tahıl ambarlarını fareler ve diğer kemirgenlerden koruyarak önce kutsal ve mübarek bir hayvan hâline gelmişler, daha sonra ise Eski Mısır halkı tarafından koruyuculuk, doğurganlık ve sanat hamisi olan Tanrıça Bastet’le ilişkilendirilmişlerdir. Böylelikle Eski Mısır’da bir tanrı konumuna yükselen kediler belki de tarih boyunca en büyük saltanatlarını sürmüşlerdir. Öyle ki Mısır’daki rahiplerin fetvalarıyla dokunulmaz ilan edilen kedilerin başka ülkelere ihraç edilmesi yasaklanmış hatta kedi öldürenler idam cezası ile cezalandırılmışlardır (Aysoy, 1954, s. 42).

Ortaçağ Avrupası’nda ise şeytan ve cadı ile özdeşleştirilen ve bir çeşit uğursuzluk sembolü olarak görülen kediler akla hayale gelmeyecek işkencelere maruz bırakılmışlardır. Kilise tarafından zararlı bulunan “Cathar” tarikatı üyelerinin kara kedi beslemelerinden ötürü Papa IX. Gregorius (ö. 1241) tarikat üyelerinin aslında bir şeytan beslediklerini öne sürmüş ve çok geçmeden hem kedilerin hem de sahiplerinin katline ferman çıkarmıştır. Veba Salgını/Kara Ölüm (1346-1353) sırasında kedi katliamına kısa bir ara verilmişse de Papa VIII. Innocentius (ö. 1492)’un talimatlarıyla tüm Hristiyan topraklarındaki kedi katliamları kaldığı yerden devam etmiştir (Aysoy, 1954, s. 41; Lockwood, 2005, s. 16). Yazıktır ki bu kedi mezalimi neredeyse 20. yüzyıla kadar sürmüştür (Anadol, 2004, s. 92).

Bu şekilde kimi zaman tazim kimi zaman tahkir edilen kediler İslam coğrafyasında hemen her zaman sevimli ve canayakın bulunmuşlardır. Bunda Hz. Peygamber’in kedilerin hem başlarını hem de sırtlarını okşayarak onlara iltifat göstermesinin şüphesiz büyük payı olmuştur. Hiçbir sahih hadis kitabında yer almasa da Hz. Peygamber’e isnat edilen “Kedi sevgisi imandandır/Hubbu’l-hırrâti mine’l-îmân” sözü onun kedi sevgisini ortaya koymaktadır.

Kendisinin de Müezzâ adında bir kedisi olduğu rivayet edilen Hz. Peygamber hem davranışları hem de sözleriyle kedileri himaye etmiştir. Örneğin bir gün davet edildiği iki aileden köpek beslenen evi değil, kedi beslenen evi tercih etmiş, sahabe tarafından nedeni sorulduğunda ise, “Kedi dinen murdar değildir!” demiştir (Schimmel, 2020, s. 14). Halk arasında da Hz. Peygamber ve kediler arasında geçen bazı rivayetler anlatılagelmiştir. Bunlardan belki de en bilineni Busbecq’in İstanbul seyahatinde duymuş olduğu rivayettir. Hz. Peygamber, namaz vakitlerinde eğer kedisi elbisesinin üstünde uyuyakalmışsa kedisini uyandırmak yerine elbisenin kolunu kesmeyi tercih edecek kadar kedileri çok sevmiştir (1936, s. 144-145). Schimmel’in

Mevlânâ'dan aktardığı kedinin neden hep dört ayak üstüne düştüğüne dair meşhur bir rivayet daha vardır:

Peygamberimiz -sallallahu aleyhi ve sellem- bir gün yoldaşlarıyla birlikte Kubâ'daki caminin mihrabında oturuyormuş. Ansızın kapıdan içeri bir yılan süzülmuş ve Peygamber Hazretlerinin eteği altına saklanarak dile gelmiş: "Ey Allah'ın resulü, bir düşmandan kaçıyorum. Sen iki cihanda sığınak olduğun için beni koru!" Yılanın ardından bir kirpi içeri girmiş ve şöyle demiş: "Ey Allah'ın resulü, avımı bana ver, çünkü çocuklarım bana ağlayıp sızıyor!" Peygamber hazretleri kirpiye biraz ciğer verilmesini buyurmuş, tatmin olan hayvan camiden çıkıp gitmiş. Hz. Peygamber bu kez yılanı dönmüş: "Ey yılan, artık dışarı çıkabilirsin, çünkü düşmanın geri dönüp gitti!" Yılan şöyle yanıt vermiş: "Sanatımı icra edene kadar gitmem. Ancak o zaman giderim." Bunu dedikten sonra Allah'ın resulünün beline bir kemer gibi dolanarak onu acımasızca ısırarak istemiş. "Peygamber yılanın ısırması için hemen küçük, soylu parmağını göstermiş. O sırada Ebu Hureyre kutsanmış çuvalının ağzını açivermiş. Bir kara kedi dışarı fırlamış, pençeleriyle yılanı parçaladıktan sonra kurumlanarak Peygamberimize doğru yürümüş. İşte o zaman Allah'ın resulü şöyle demiş: "Kedi sevmek imanın bir parçasıdır; kuvvetli sevin ve siz de kedi gibi olun!" Sonra mübarek eliyle kedinin sırtını okşamış; kedinin yüksek bir çatıdan aşağı atıldığında bile sırtı yere değmeden dört ayak üzerine düşmesi elinin bu kutsal temasındandır (Schimmel, s. 14-16).

Son olarak, sokak hayvanları bol olan Osmanlı coğrafyasında ve bilhassa İstanbul'da kedi ve köpeklerin aç kalmaması için ortaya çıkan "mancacılık" mesleğine değinmek yerinde olacaktır. İtalyancada mangiare yani "yemek" fiilinden gelen manca kelimesi ciğer, dalak vb. hayvanlara verilen sakatat manasına gelmektedir. Manca satın alarak sokak hayvanlarının aç kalmalarını önleyen hatta tüm servetini mancacılara bağışlayan insanların olduğunu Batılı gezginlerin seyahat günlüklerinden öğrenmekteyiz (Menekşe, 2019, s. 119). Büyük İslam evliyasından olan Azîz Mahmûd Hüdâyî'nin de (ö. 1628) intisap ettiği şeyhi Üftâde'nin (ö. 1580) tavsiyesiyle -nefsini terbiye etmesi için- hâlihazırda kadılık makamında iken Bursa sokaklarında gezip kaftanı üstünde iken mancacılık yaptığı hakkındaki menkabelerde yazmaktadır (Yılmaz, 1982, s. 81).

1. Türk Edebiyatında Hayvan Mersiyeleri

Arapça 'resâ' kökünden türemiş olan mersiye kelimesi "ölenin iyiliklerini anıp ağlamak, onun hakkında ağıt söylemek" manasındadır (Toprak, 2004, s. 215). Edebiyat terimi olarak ise "ölen birinin ardından duyulan üzüntüyü dile getirmek, o kişinin iyi taraflarını anlatmak ve ölene karşı şairin ilgisini ifade etmek üzere yazılmış lirik şiirler"e denilmektedir (İsen, 1994, s. 13). Mersiyeler bir kişiye yazılabileceği gibi bir

şehre veya bir hayvana da yazılabilmektedir (Toprak, aynı yer). Arap edebiyatında Ebu Nüvas'ın öldürülen av köpeğine mersiyesi ve İbnü'l-Allâf'ın, güvercinlerini yiyecek endişesiyle komşuları tarafından öldürülen kedisine mersiyesi ilk hayvan mersiyesi örnekleridir (Toprak, s. 216).

Türk edebiyatında ise hayvanlarının ölümünün ardından mersiye yazan şairlere az da olsa rastlanılmaktadır. Necâtî Bey (ö. 1509)'in ölen katırı için mizahi ve mübalağalı bir üslupla ve mesnevi nazım şeklinde yazdığı 25 beyitlik *Mersiye-i Ester*'i Türk edebiyatının bilinen en eski hayvan mersiyesidir (Tarlan, 1963, s. 97). Necâtî, kara bir dağa benzettiği katırının bela yükü altında ezilip öldüğünü belirtir. O, seher vakti uyanıp sabâ rüzgârı gibi (hızlı) giden bir hayvandır. Öyle bir hayvandır ki gönlü dinlendirir, neşe verir ve üzüntüleri giderir. Gergedan duruşlu, at sekişlidir. Katırını eşekle mukayese eden Necâtî onu eşekten üstün görür. En sonunda “ölenle ölünmez” diyerek asıl meseleye girer ve padişahın binlerce katır, at vb. dolu ıstablından bir beyaz katır ister:

***Mersiye-i Ester*'den:**

“şabâ-reftâr u şeb-reng ü şehir-*hîz*
dil-ârâm u ferah-bağış u terağ-rîz

zemîn-peymâ zamân-sür 'at felek-nağış
duruşda gergedân reftârda rağış

ölen ardınca ölmüş yok necâtî
katır gitdi *hudâ* şaklasun atı

dağı biñler dolu ıştabl-ı şâhî
dilerseñ bozı dilerseñ siyâhî”

(Tarlan, s. 97-98)

Gelibolulu Âlî (ö. 1600) de “Kuçu” adlı köpeği için terakib-bend nazım şekliyle 5 bentten oluşan nispeten içli bir mersiye yazmıştır (Aksoyak, 2018, s. 452). Âlî'nin mersiyesi yer yer tebessüm ettirse de onda Necâtî veya Me'âlî'nin mersiyelerindeki gibi mizahi celbeden abartılı unsurlar bulunmaz. *Künhü'l-ahbâr* sahibi, Kuçu'yu Ashâb-ı Kehf'in sadık köpeği Kıtımir'e benzetir. Bir kedi gibi munis olan Kuçu yaptığı hareketlerle ölüyü bile güldürür. Bütün davranışları cana can katan köpek bilinmeyen bir sebeple hayatını kaybeder. Gelibolulu Âlî, onun cennet bahçesi içinde huri ve gilmana arkadaş olmasını temenni eder. “Kuçu” yahut “kuçukuçu” kelimesinin hâlen çocuk dilinde köpek için kullanıldığını hatırlamak gerekir.

Terkib-bend Der-mersiye-i Kûçü-yı Muđhik-fen Güfte'den:

“adı kûçü muqallid-i kıtmîr
mûnis olmışdı gürbevâr bize

seg-i aşhâb-ı kehf mânendi
çok mıdı öyle yâr-ı gâr bize

ölüyi güldürürdi eţvârı
şöyle cân-bahş idi kamu kârı

za'file rûhı nitekim kelebek
gitdi uçmağa bâğ-ı cennete dek

dâhil-i cennet eyle yâ rabbi
vâşıl-ı ni'met eyle yâ rabbi

bezm-i huld içre hür u ğilmâna
anı hem-şoĥbet eyle yâ rabbi”

(Aksoyak, s. 452-453)

Enderunlu Râsîh (ö. 1838) ise İspir ya da Esper adlı kanaryasının ölümü için kıta şeklinde bir mersiye yazmıştır (Taştan, 2018, s. 242). Râsîh'in şakımasıyla bülbülü bile kıskandıran kanaryası İspir bir gün bir miskin kedi tarafından saldırıya uğrar. Bağrında binlerce yara açılan ve oluk oluk kanı akan İspir “kafes-i cismini bî-rûh bırakır”:

İsbir Nâmında Bir Kanarya Kuşunun Mersiyyesi'nden:

“ol ekdi kanarya ki ne dem nuţka gelince
reşk-âver-i bülbül katı aşüfte-mezâkdı

peygüle-i endişede nâgâh tûrurken
bir gürbe-i miskîn gelüp ahvâline baĥdı

şad-rîşeyüp sine-i şâfisini âĥır
mîzâb gibi şu yerine ĥaylî kan aĥdı

câni uçıcaĥ kuş gibi râsiĥ dedî târiĥ

İsbir kafes-i cismini bî-rûh bıraĥdı” 1209/1794-95 (Taştan, s. 242, 243)

Türk edebiyatındaki hayvan mersiyelerinden en meşhur olanı şüphesiz Me'âlî'nin *Mersiye-i Gürbe'sidir* (Ambros, 1982, s. 175). Şiirlerini eğlenceli ve mizahi bir üslupla kurgulayan Me'âlî, mersiyesinde dahi bu üslubundan vazgeçmemiştir. Dahası, bir

kahramanın ardından söylenebilecek olan tüm klişe ifadeleri manipüle ederek alaycı mersiyesinin edebiyatımızdaki en başarılı örneğini vermiştir. Mersiyesinde veli ve gazi tipine birçok müstehzi gönderme yapan Me'âlî'nin kedisi aslanlarla güreşir, ahiret korkusunu bilip anlar, birçok kafir sıçan öldüren bir gazi olur. Seçtiği her bir kelimenin altında küçümseyici bir nükte yatan Me'âlî'nin mersiyesi aslında gizli bir mersiye hicviyesidir (Koç, 2019, s. 130). Örneğin aşağıdaki bentte sanki bir devlet büyüğünün ölümüne yahut vatani için şehit olmuş bir kişi için gösterilecek bir tepkiyi şairin kedisine uyarlaması doğrudan bir istihzadır:

Mersiye-i Gürbe'den:

*“ey me’âlî anuñ öldüğine kim ağlamaya
acıyup hasret ile cânını kim dâğlamaya
cüş idüp kanlu yaşı seyl oluban çağlamaya
n’idelüm âh pisi n’eyleyelim vâh pisi”* (Ambros, s. 180)

Nâmık Kemâl'in Sadrazam Mahmûd Nedîm Paşa'yı telmihen yazdığı *Hirre-nâme*'si de bir kedi mersiyesidir. Me'âlî'ye nazire olarak yazılmış şiir 14 Ağustos 1872'de *Diyojen*'in 128. sayısında yayımlanmıştır. Büyük ilgi gören şiir derginin 133. sayısında yeniden yayımlanmış, hatta bestelenip notalarıyla birlikte tekrar satılmıştır (Şahin, 2017, s. 233). Mersiyede adı yolsuzluk ve rüşvetçilik ile anılan Mahmud Nedim Paşa “sepeti her gece böbrekle dolan” dişi bir kediye benzetilmiştir. Bu kedi Me'âlî'nin sevimli ve nitelikli kedisinin tam zıddı bir görünümüdür. Kemâl'in kedisi insanın yüzüne saldıran, sofrada kendisinden başka bütün kedileri bertaraf eden, keseyi çalıp paraları yere saçan, farelere türlü eziyetler eden ve kovulmakla gitmeyen sırnaşık bir kedidir ki bu Mahmûd Nedîm Paşa'nın ne denli açgözlü, iktidar hırsıyla gözü dönmüş bir insan olduğunun başarıyla çizilmiş bir tablosudur. Öyle bir kedi ki bakkal ve manav korkusundan titrer, av bulamazsa insana saldırır, köpekler bile korkudan havlayamazken bir gün “idbâr” faresi tarafından öldürülür:

Hirre-nâme'den:

*“korkudan başlar idi lerzişe bakkalla manav
saldırırdı âdeme bulmaz ise başka bir av
yüzünü görse köpekler diyemezken hav hav
kedimi gafllet ile fâre-i idbâr yedi
buna yandı yüregim âh kedi, vâh kedi”* (Yücebaş, 1976, s. 251)

Kedilerin ölümüne yazılan mersiyeler dışında tarih kıtaları da bulunmaktadır. Âşık Çelebi, Riyâzî'nin bir âlimin Arslan adlı kedisi vefat edince ölümüne tarih düşürdüğünü kaydeder (Kılıç, 2010, s. 1398):

“*hayli kaşdı var idi arslan begün
mûş dèyen düzde ammâ oldı fevt*

*anuñ için didiler târihini
“avladı arslan pisiyi bebr-i mevt¹”h. 946/m. 1539-40*

Bunun haricinde Sürûrî'nin (ö. 1814) kedisinin ölümüne tarih düşürdüğü mizahi bir kıtası bulunmaktadır (Yakıt, 2017, s. 148):

“*nice kendi gibi iri şıçanı
bir ışırmakla iki bölde kedi*

*kuyruğı dikdi dedüm târihin
“fârenin hasretinden öldi kedi” h. 1213/m. 1798-99*

2. Şihâbî ve Mersiye-i Pisi'si

2.1. Şihâbî

Tezkirelerde veya biyografik kaynaklarda hakkında hiçbir bilgi bulunmamaktadır (Kaplan, 2020). Ancak, Şihâbî'nin iki nüshası İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi'nde bulunan bir *Dîvân*'ı vardır. Bir *dîvân* sahibi şair olmasına rağmen Şihâbî'nin hiçbir tezkirede veya biyografik kaynaktaki adının dahi yer almaması hayrete şayandır. Şihâbî'nin *Dîvân*'ı üzerine yapılan bir yüksek lisans tezinde şairin şiirlerinde geçen “Cem Sultân, Le'âlî ve Şâhîdî” kelimeleri yanlış tevîl edilip onun Cem Sultan (ö. 1495) şairlerinden olduğu sonucuna varılmıştır (Yıldız, 1999, s. XII). Hâlbuki aşağıdaki beyitlerden Cem Sultan ve onun etrafında toplanan şairlerin kastedilmediği, beyitleri bu şekilde yorumlamak için yeterli karine olmadığı görülmektedir:

“*iy şihâbî baħr-i nazmuñ oldı deryâ-yı güher
dürr-i kalbünüdür le'âlî-i me'ânîye şadef*” (Yıldız, s. 242)

[=Ey Şihâbî, şiir denizin bir inci deryasına dönüştü. Kalbinin incisi, belagat incilerinin sedefi oldu.]

“*kişver-i 'ışk [içre] güyâ cem gibi sultân olur
her kim içdi bezm-i âlemde maħabbet cāmını*” (Yıldız, s. 297)

[=Kim dünya meclisinde aşk kadehinden içerse aşk ülkesi içinde sanki Cem gibi sultan olur.]

¹ Bu şekilde hesaplanan tarih 1146 çıkmaktadır. Arslan kelimesinden “r” çıkarılıp arslan olarak yazıldığında 946 çıkmaktadır.

“*tolaşma şâhid-i şem‘e gel ey âşifte pervâne
alup cân naqdini nice senüñ gibi tolandurmuş*” (Yıldız, s. 233)

[=Ey âşik kelebek, mum güzeline sataşma. O, senin gibi nicelerinin can parasını alıp dolandırmış.]

Dil içi çeviriden de anlaşılacağı üzere bu beyitler Cem Sultan ya da ismi anılan diğer şairlere telmih içermemektedir. Şiirin böyle yorumlanması şairin ya da şiirin niyetinden ziyade okurun beklentisini yansıtmaktadır. Şihâbî'nin bir Cem şairi sayılmayacağına dair bir diğer delil ise şairin kendi *Dîvân*'ında yer alan Bâkî ve Fuzûlî'ye olan nazireleridir. Bâkî'nin “saf saf” ve Fuzûlî'nin ise “beklerüz” redifli şiirlerine nazire yazan Şihâbî'nin bu nazireleri tez yazarı tarafından “tevafuk” olarak yorumlanmıştır (Yıldız, s. XV). Bâkî'nin 1600, Fuzûlî'nin ise 1556 yılında vefat ettiği bilinmekte iken Şihâbî'nin en az 16. yüzyılın ortalarında hayatta olması gerekmektedir. Aynı zamanda elimizde bulunan *Mersîye-i Pisi*'nin konusu, atmosferi ve ilgili mecmuada Me'âlî'nin *Mersîye-i Gürbe*'sinin hemen akabinde yer alması şiirin bir nazire olduğu ihtimalini kuvvetlendirmektedir. Böylelikle şairin en az Me'âlî (ö. 1535-36) ile aynı zaman dilimini paylaşması gerekir ki bu da şairin 15. yüzyılda değil 16. yüzyılda yaşadığının kanıtıdır.

Diğer bir taraftan üç şiir mecmuasında daha Şihâbî mahlası geçmektedir. Birincisi Atatürk Kitaplığı Muallim Cevdet Bölümü K. 479 numarada yer alan ve içinde biyografik bilgiler de barındıran şiir mecmuasıdır. Şihâbî'nin gazeli “Mevlânâ Nazmînüñ şâkirdi olan Şihâbî Beg fermâyed” başlığıyla yer almaktadır (Öztürk, 2013, s. 425). Mecmûada yer alan şiir *Dîvân*'da olmasa da Şihâbî'nin *Dîvân*'ındaki bazı şiirlerinde Edirneli Nazmî'den esinlendiği görünmektedir. Örneğin:

“*gönülde ey hayâl-i dilber-i yâr bir nazar gitme
gözüm gehvâresinde hâşıl olmuş bir bebeksin sen*

*halâş olmadı gönülün şübheden kurtılmadı şekden
şanur şeklün gören âdem be şüfî bir eşek[sin sen]*

*şihâbinüñ şerârına rakîb-i dîv yaklaşmaz
sağınmazsın anuñ âhuñdan ey mâhum meleksin sen*”(Yıldız, s. 268)

Şairin mahlasının geçtiği ikinci mecmua ise *Pervâne Bey Mecmû'ası*'dır. Şihâbî'nin Bâkî, Zâtî, Enverî ve Nizâmî'nin gazellerini tanzir ettiği ancak *Dîvân*'ında yer almayan dört gazeli mecmuada kayıtlıdır (Gıynaş, 2014, s. 41). Son olarak Kâbilî (ö. 1634) tarafından derlenmiş çoğu 16. yüzyılda yaşamış şairlerin şiirlerine yer verilen *Sultân-ı Hüban'a Münâsib Eş'âr* adlı mecmuada Şihâbî'nin gazellerinin matlaları yer almaktadır. Kâbilî mecmuasında, Şihâbî'nin şiirleri dört farklı başlıkla sunulmuştur: 1. *Şihâbî Beg*, 2. *Şihâbî Kâtib-i Divân-ı 'Âlî*, 3. *Şihâbiye Bu Mağlaş Gökden İndi* ve son

olarak *Taşavvuf Üzredür Nazm-ı Şihâbî* (Gürbüz, 2018, s. 1193, 1194). Kâbilî'nin Şihâbî'nin şiirlerinin "taşavvuf üzere" olduğunu söylemesi doğru bir değerlendirmedir. Zira, şairin *Dîvân*'ında bir besmele manzumesi ile birlikte yedişer adet münacat ve na't bulunmaktadır. Ayrıca Şihâbî şiirlerinde çok sayıda ayet ve hadisi de iktibas etmiştir (Yıldız, s. XX). Son olarak Kâbilî'nin "Şihâbiye Bu Mağlaş Gökden İndi" başlığı şairin bir gazelindeki beytiyle bire bir örtüşmektedir:

*"kapuñda baña taħalluř şihâbî olsa n'ola
meşel-durur bu ki gökden iner kişiye laķab"* (Yıldız, s. 189)

Bu kısıtlı bilgilerden hareketle 16. yüzyılda hayatta olan Şihâbî'nin Edirneli Nazmî'nin öğrencisi bir dîvân sahibi şair olduğu söylenebilir. Şair, sonraki yıllarında dîvân-ı âli katipliği yapmıştır.

2.2. Mersiyeye-i Pisi

Şihâbî'nin kaybolan kedisine yazdığı *Mersiyeye-i Pisi*'si Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi Ali Nihat Tarlan Koleksiyonu 62 numaralı şiir mecmuasının 174r-174v yapraklarının derkenârında bulunmaktadır. Şairin *Dîvân*'ında yer almayan bu şiir "Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün" vezniyle mütekerrir murabba nazım şekliyle yazılmıştır. 9 bentten oluşan şiirin kafiye örgüsü "aaax bbbx cccx" şeklindedir. Her üç mısraı kendi arasında kafiyeli olan şiirin son mısraı her bentte tekrar edilmektedir. Yinelenen "ħasretâ derdâ dirîġâ edelüm efgân pisi" mısraı mersiyeye alayla karışık hüznü bir hava katmaktadır. Şiir "nazire" başlığı taşımamasına karşın mecmuada Me'âlî'nin *Mersiyeye-i Gürbe*'sinin hemen akabinde yer alması, benzer şekilde mütekerrir murabba nazım şeklinde yazılmış olması ve şiir atmosferinin Me'âlî'nin mersiyesini andırması onun bir nazire olma ihtimalini kuvvetlendirmektedir.

Tıpkı Me'âlî'nin mersiyesi gibi Şihâbî'nin mersiyesi de bir mersiyeye hicviyesi, bir tür hamaset eleştirisidir. İslam inancında yer alan "ölülerin hayırla anılması" düsturu mersiyeye türünde etkili olduğu için hakkında mersiyeye yazılan kişiler hemen her zaman kahraman, bilge, cömert ve yüce bir kişi olarak anılmışlardır. Ölen kişinin bir korkak olmasına rağmen bir kahramana veya cimri bir kişi iken cömert ulu bir kişiye, cahil bir kimse iken bilgili bir insana benzetilmesi türün riyakâr bir yönü olduğu sonucunu doğurmaktadır. İşte Şihâbî ve dahi Me'âlî ölen kedilerini büyük bir saygıyla ve bir kahramana yakışacak olan sıfatlarla anarak türün bu yönünü eleştirmişlerdir. Şiirdeki sıfatların özneyle olan uyumsuzluğu, şiirdeki gülünç ve abartılı övgülerden dolayı bazı hayvan mersiyesi için mersiyeye türünün burlesk yorumu denilebilir. Bilhassa Nâmık

Kemâl'in *Hırre-nâme*'si hitap ettiği kişinin bilinmesinden ötürü türün burlesk hâline gelmiş en güzel örneğidir (Huyugüzel, 2018, s. 99)².

Bol bol mübalağa sanatına başvurulmuş ve mizahi bir üslupla şekillendirilen mersiye'nin içeriği özetle şöyledir: Şihâbî'nin eğlence kaynağı kedisi bir gün ansızın kaybolur. O, kedi suretine bürünmüş bir kaplan, insanla dostluk kuran bir hayvandır. Yılan ve farenin ezeli düşmanı, serçe ve keklük avcısıdır. Canavarlar onun yüzünden dermansız kalmıştır. Pars gönüllü ve aslan pençeli, kaplan alası ve samur benzeridir. Düşmanını parçalamada bir kaplan, vahşilikte ise bir kurt gibidir. Aynı zamanda ibadetle de meşgul olan kedi gece vakti sabaha kadar dua okur, kadılar gibi sırtına vaşak postu giyinir. Tüm hünerlerin kendisinde toplandığı bu olağanüstü kedi hiddetlendiğinde ejderha kesilir, düşmanını gafil avlar. Bir gün ansızın ortadan kaybolan kedinin başına ne geldiği belli değildir. Kedisini mezarı belli olmayan bir şehide benzeten Şihâbî'nin "âdemî mi çaldı yoğsa div perî mi yedi" feryadı adeta feleğe bir isyandır. Şihâbî bu çok becerikli Divriği cinsi kedisini çalan kişiye beddua ederek mersiyesini bitirir.

Pisi Mersiyesi'nin Me'âlî'nin mersiyesiyle üslup, fikir ve tema benzerliğinin yanı sıra ifade ve sözcük seçimi benzerliği de bulunmaktadır. Her ne kadar aynı vezinle yazılmasalar da şiirin bir nazire olduğunu kabul etmek yanlış olmayacaktır. Aşağıda her iki mersiyeden benzer parçalar sunulmuştur:

Mersiye-i Gürbe	Mersiye-i Pisi
çıkdun elden n'edelüm aınsuzın eyvâh pisi yandun ölüm odına derd ile nâgâh pisi	gitdi elden n'edelüm ol gözleri mestân pisi nâ-geh-ân oldı aramızda yine pinhân pisi
hasretâ şîr-i ecel buldı saña râh pisi n'edelüm âh pisi n'eylelüm vâh pisi (Ambros, 175)	âh kim eğlence olmuşdı bize her ân pisi hasretâ derdâ dirîgâ edelüm efgân pisi
serçe dutar gibi dutardı tavukla kıza kendü akrâmı gibi şîr ile ederdi bâzi	serçe ile kekligi her demde eylerdi şikâr cânvervârî elinden cümle olmuşdı [zâr]
niçe kâfir sıçan öldürmüş idi ol gâzi	pars gönüllü idi arslan pençe idi [nâmdâr] hasretâ derdâ dirîgâ edelüm efgân pisi

² Meşhur İngiliz şair Thomas Gray'in (ö. 1771), arkadaşı Horace Walpole'un Selima adlı kedisi için yazdığı "Ode on the Death of a Favourite Cat, Drowned in a Tub of Gold Fishes (Japon Balığı Akvaryumunda Boğulan Gözde Bir Kedinin Ölümüne Mersiye)" şiiri de bir burlesk/alaycı mersiye'dir. "Kediyi merak öldürür" sözünü kanıtlarcasına Gray, kedi Selima'nın Japon balıklarının altına benzeyen pullarının cazibesine kapılarak akvaryuma dalıp öldüğünü mizahi bir dille anlatmıştır. Dalgın ve altın düşkünü olan bir kadına benzetilen kedi Selima düşüncesizce hareket etmesinin bedelini canıyla öder (Pattison, 1979, s. 156).

n'edelüm âh pisi n'eyleyelüm vâh pisi (Ambros, 176)	
gâh tesbih geçürürdi gehî bañlar idi âhîret kôrçusını bilür idi añlar idi	şubh olunca geceler okurdu tesbih ü varak geyer idi arkasına dâ'imâ püst-ı vaşak
bü 'alî görse zekâsını anun tañlar idi n'edelüm âh pisi n'eyleyelüm vâh pisi (Ambros, aynı yer)	böyle düşmüş yazusu alnında anuñ mâ-sebak hasretâ derdâ dirîgâ edelüm efgân pisi

Tablodan görüleceği üzere her iki mersiyede aynı noktalara işaret edildiği görülmektedir. Şekil ve anlam yönünden benzerlikler bulunan iki şiirdeki kelimeler de benzer niteliktedir. Her iki kedi de ansızın ortadan kaybolmuştur. Avcılıkta maharetli olan bu iki kediden Şihâbî'ninkisi aslana benzerken Me'âlî'nin kedisi onun da ötesine geçerek aslanla güreşir. Her iki kedi sabaha kadar tesbih çeken dini bütün bir tip olarak tasvir edilmiştir. Me'âlî ve Şihâbî'nin kedileri adeta gazi ve veli tipinin bir kombinasyonu olarak önümüze çıkmaktadır.

Şihâbî'nin kayıp kedisinin kaçırılmış ya da ölmüş olabileceği düşüncesi ile yazdığı mersiyesi belki de henüz hayatta olan bir hayvana mersiye yazılması bakımından ilginçtir. Bu nedenden olsa gerek mersiyesinde kedisine Allah'tan rahmet dilediği veya kedisinin cennete gitmesini temenni ettiği dua kısmı bulunmaz. Bunun yerine, şairin kedisini kaçırانların “afet ve belaya” uğramaları için beddua ettiği kısım bulunmaktadır. Kedisi bol olan ve hatta sırf kedi, köpek vs. sokak hayvanlarının doyurulması için mancacılık mesleği dahi bulunan Osmanlı coğrafyasında bir kedinin ne suretle çalındığı hayret verse de bunun cevabı mersiyenin son bendinde yer almaktadır. Şihâbî'nin, kedisinin herhangi bir kedi değil “Divriği” cinsi kedi olduğunu söylemesi boşuna değildir:

*“divriği cinsi idi ol pisi tütardı yılan
bu şihâbî söylemez vafında anuñ hiç yalan
âfet [ü] derd ü belâya uğrasın anı alan
hasretâ derdâ dirîgâ edelüm efgân pisi”*

Divriği kedisi, Evliya Çelebi'nin aktardığına göre bir zamanlar hayli revaçta olan ve henüz Van ve Ankara kedilerinin adlarının bile duyulmadığı zamanlarda dünyanın en güzel kedisi olarak görülen ne yazık ki şimdilerde Anadolu'nun unutulmuş bir cins kedisidir. Bu kediler bir zamanlar Acem'de Erdebil pazarında açık arttırma suretiyle satılan son derece kıymetli bir hayvan olup insanların yüksek fiyatlarla hediye olarak aldığı müstesna bir kedi cinsidir. Çelebi, Divriği seyahati sırasında gördüğü bu kedileri öve öve bitirememiştir:

“Rum, Arap ve Acem'de bu Divriği'nin kedisi kadar nazlı, cana yakın, sevimli, avcı ve edepli kedi olmaz. Gerçi Mısır Elvahi'nin Trabzon'un ve Sinop şehrinin kedisi

de meşhurdur, ama bu Divriği'nin şişman, iri ve samur gibi parlak postlu nice bin renkte kedisi olur. Hatta Rum'dan Acem diyarında Erdebil şehrine hediye götürürler. Acem'de kafes içinde dellal başında gezdirip şah pazarında ve bedestende "Bir tümen iki tümen akçe!" diye şah mezadında satılır Divriği kedisi olur. Özellikle ahta (iğdiş edilmiş) kedi olursa ona paha biçilmez. Zira Erdebil şehri içinde kedi yaşamadığından Erdebil faresi gayet meşhurdur. Gerçi Acem kavminin sakalları cimberistir ama bıyıklarını tamamen sıçan yediklerinden Divriği kedisini yüksek pahaya alırlar. Erdebil kedi dellalının bağırması:

Ey tâlibân-ı mirrâbe (kedi isteyenler)
Ve sinnûre-i sayyâde (avcı kedi)
Ve mü'eddebe-i hirrâbe (terbiyeli kedi)
Ve mûnis-i tarrâbe (cana yakın kedi)
Ve hasmâne-i fârâbe! (fare düşmanı)
Lâkin serrâke değildir (ancak hırsız değildir)
Mûnis-i gam-hâredir (kederinize can yoldaşdır)

diye kedi dellalları bayatı makamıyla okuyarak kafesleriyle Divriği kedilerini başları üzerinde gezdirip satarlar. Zira halkının elbiseleri yırtık (peşmine) hırka gibi fare derdinden parça parça olmuştur. Onun için Erdebil şehrinde hirre yani gürbe yani kutta yani sinnûre yani mirrabe yani maçı, pistan ve mestan yani kedi kıymetli olup Erdebil mezadında satılır. Ta bu merteye Divriği kedisi meşhurdur. Ama fakir kedilere Divriği kadınlarının müflişçe olanları gayet hasımdır. Senede 40-50 adet kedileri gizlice katil edip tabaklattırıp kış günlerinde kürk edip giyerler, Moskof ülkesinin sincap kürkünden asla ayırt edilmez. Kırmızı renkli kedileri Azak cilkavası kürkünden fark olunmaz" (Dağlı & Kahraman, 2006, s. 296, 297).

Metinden anlaşılacağı üzere Evliya Çelebi, Divriği kedisini Mısır, Sinop ve Trabzon'un kedilerinden üstün tutmuştur. Fareler yüzünden bizar olan Erdebil halkının kurtarıcısı olan bu kediler Anadolu'dan paha biçilemez bir hediye olarak götürülmüşlerdir (Dağlı, 2004, s. 78). Divriği kedileri bayatı makamındaki nidalar ile açılışı yapılan mezatlarda açık arttırma usulü ile satılan eşsiz kedilerdir.

3. Metin

Mersiyeye-i Pisi Şihâbi Goft

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

I

gitdi elden n'edelüm ol gözleri mestân pisi
nâ-geh-ân oldı aramızda yine pinhân pisi
âh kim eglence olmuşdı bize her ân pisi
hasretâ derdâ dirigâ edelüm efgân pisi

II

şüretâ ol pisi görünürdi lîk kaplan idi
 üns idi insân birle gerçi kim hayvân idi
 şayd ederdi mâr ile mûşî katı düşmân idi
 hasretâ derdâ dirîgâ edelüm efgân pisi

III

serçe ile kekligi her demde eylerdi şikâr
 cânevervârî elinden cümle olmuş idi [zâr]³
 pars gönüllü idi arslan pençe idi [nâmdâr]
 hasretâ derdâ dirîgâ edelüm efgân pisi

IV

kaplan alasıydı hem semmûra beñzer idi
 pârelerdi düşmenini bebre beñzer idi
 yırtıcı idi ziyâde şanki kurda beñzer idi⁴
 hasretâ derdâ dirîgâ edelüm efgân pisi

V

şubh olunca geceler okurdı tesbîh ü varak
 geyer idi arkasına dâ'imâ püst-ı vaşak
 böyle düşmiş yazusu alnında anuñ mâ-sebak
 hasretâ derdâ dirîgâ edelüm efgân pisi

VI

dürlü dürlü lu'b ile oynardı avın alsa ol
 top oynar gibi hem pertâv ederdi sağ u şol
 anda hatm olmuş idi 'ilm ü hüner aşl u uşul
 hasretâ derdâ dirîgâ edelüm efgân pisi

VII

hışma gelse kışkırurdu ejdehâ gibi hemân
 cüst olup haşmun şikâr eylerdi vërmezdi amân
 yere mi geçdi göge çekildi mi olup revân
 hasretâ derdâ dirîgâ edelüm efgân pisi

³ Köşeli parantez içindeki kelimeler yazmadaki fiziksel tahribattan ötürü tarafımızca tamir edilmiştir.

⁴ Bu mısraın vezni bozuktur.

VIII

*bilmezem n'oldı aradan gâ'ib oldı ol kedi
ger şehîd oldıysa bellü olmadı hîç meşhedi
âdemî mi çaldı yoĥsa dîv perî mi yedi
ĥasretâ derdâ dirîgâ edelüm efgân pisi*

IX

*divriği cinsi idi ol pisi tıtaradı yılan
bu şihâbî söylemez vaşfında anuñ hîç yalan
âfet [ü] derd ü belâya uğrasın anı alan
ĥasretâ derdâ dirîgâ edelüm efgân pisi*

Sonuç

Tarih boyunca kimi zaman tanrı katına yüceltilip kimi zaman türlü eziyetlere maruz kalmış kediler İslam coğrafyasında hemen her zaman sevilmiş ve Hz. Peygamber'in kedi sevgisine atfen neredeyse mübarek bir hayvan kabul edilmişlerdir. Hz. Peygamber'in kedilerin hem başlarını hem de sırtlarını okşaması İslam coğrafyasında kedileri diğer bütün evcil hayvanlar içinde öne çıkarmıştır.

Kedilerin fare, yılan gibi hayvanları avlamaları, kendilerini çok temiz tutmaları, saatlerce bir yerde yatıp uyumaları kısacası hayatı kendi kafalarına göre yaşamaları pek çok şair ve yazarın ilgisini çekmiş ve birçok edebî esere ilham kaynağı olmuştur. Osmanlı şairleri tarafından da ilgi çekici ve sevimli bulunan kediler haklarında mersiye yazılmış nadir hayvanlardandır. Biyografik kaynaklarda hakkında bilgi bulunmayan ancak 16. yüzyılda yaşadığı tahmin edilen Şihâbî'nin *Pisi Mersiyesi*, Me'âlî'nin yazdığı "*Mersiye-i Gürbe*" ve Nâmık Kemâl'in Sadrazam Mahmud Nedim Paşa'yı hicven yazdığı "*Hirre-nâme*"si ile birlikte Türk edebiyatında bilinen üçüncü kedi mersiyesi olması bakımından önem taşımaktadır.

Pisi Mersiyesi, şekil, konu ve kullanılan sözcükler bakımından Me'âlî'nin mersiyesiyle benzerlikler göstermektedir. Her iki mersiyede kedi ansızın ortadan kaybolur. Avcılıkta maharetli olan bu iki kediden Şihâbî'ninkisi aslana benzerken Me'âlî'nin kedisi onun da ötesine geçerek aslanla güreşir. Her iki kedi sabaha kadar tesbih çeken dini bütün bir tip olarak tasvir edilir. Hem Me'âlî'nin hem Şihâbî'nin kedisi adeta gazi ve veli tipine ait sıfatlar içermektedir. Sonuç olarak, aynı vezinle yazılmamasına rağmen Şihâbî'nin mersiyesinin Me'âlî'ye bir nazire olduğu söylenebilir.

Bununla birlikte, Şihâbî'nin mersiyesi Me'âlî'nin mersiyesi gibi bir mersiye hicviyesidir. İslam inancında yer alan "ölülerin hayırla anılması" düsturu mersiye türünde etkili olduğu için hakkında mersiye yazılan kişiler hemen her zaman

kahraman, bilge, cömert ve yüce bir kişi olarak anılmışlardır. Ölen kişinin bir korkak olmasına rağmen bir kahraman veya cimri bir kişi iken cömert ulu bir kişi, cahil bir kimse iken bilgili bir insan olarak anılması mersiye türünün riyakâr bir yönü olduğu sonucunu doğurmaktadır. İşte Şihâbî ve dahi Me'âlî ölen kedilerini büyük bir saygıyla ve bir kahramana yakışacak olan sıfatlarla anarak türün bu yönünü eleştirmişlerdir. Şiirdeki sıfatların özneye olan uyumsuzluğu, şiirdeki gülünç ve abartılı övgülerden dolayı bazı hayvan mersiyesi için mersiye türünün burlesk yorumu denilebilir.

Son olarak, Şihâbî'nin hakkında mersiye yazdığı kedisinin hayatta olma ihtimali vardır. Zira şair kedisinin öldüğünü ne görmüş ne duymuştur. Divriği cinsi olduğu için kedisinin çalınmış olduğunu düşünen Şihâbî belki de henüz hayatta olan bir hayvana mersiye yazmıştır. Divriği kedisi, Evliya Çelebi'nin aktardığına göre bir zamanlar hayli revaçta olan ve henüz Van ve Ankara kedilerinin adlarının bile duyulmadığı zamanlarda Acem'de Erdebil pazarında açık arttırma usulüyle satılan son derece kıymetli bir kedi cinsidir. Mersiye, Anadolu'nun bu kayıp cins kedisini hatırlatması bakımından da önemlidir.

Kaynaklar

- Aksoy, S. (1954). “Değişik milletler tarihlerinde kedi Osmanlı ve Fransız edebiyatında kedi, Türkler’de kedi hakkında mevcut inanışlar, hürafeler, hikâyeler, kedi dostları, kedi düşmanları, kedi ve ahlâk”, *Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dergisi*, 1 (03.04) ss. 40-66.
- Aksoyak, İ. H. (2018). *Gelibolulu Mustafa Âlî Divânı*. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay.
- Ambros, E. (1982). *Candid penstrokes the lyrics of Meâlî, an Ottoman poet of the 16 th. century*. K. Schwarz.
- Anadol, A. (2004). Kedinin insanla ilişkisinin kısa tarihi. *Toplumsal Tarih*, 90-93.
- Busbecq [Ogier Ghislain de] (1939). *Türk mektupları*. (Hüseyin Cahit, Yalçın Çev.). Remzi Kitabevi.
- Dağlı, Y. & Kahraman, Seyit Ali (2006). *Günümüz Türkçesiyle Evliya Çelebi Seyahatnamesi*, 3. cilt, 1. kitap. Yapı Kredi Yayınları.
- Dağlı, Y. (2004). Evliya Çelebi Seyahatnamesi’nde kedi. *Toplumsal Tarih*, 123, 78-81.
- Gıynaş, K. A. (2014). *Pervâne Bey Mecmuası*. Akademik Kitaplar.
- Gürbüz, M. (2018). *Kâbilî sulţân-ı hûbâna münasib eş’âr*. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay.
- İsen, M. (1994). *Acıyı bal eylemek*. Akçağ Yayınları.
- Kandemir, M. Y. (1994). Ebû Hüreyre. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 10, 160-167.
- Kaplan, Y. (2020, 3 Aralık). Şihâbî. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sihabi>.
- Kılıç, F. (2010). *Âşık Çelebi Meşâ’irü’ş-Şu’arâ*. İstanbul Araştırmaları Enstitüsü.
- Koç, M. (2019). Mersiye türünün mizahî eleştirisi: Meâlî’nin Mersiye-i Gürbesi. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 66, 127-139.
- Lockwood, R. (2005). Cruelty toward cats: changing perspectives, In D.J. Salem & A.N. Rowan (Eds.), *The state of the animals III: 2005* (pp. 15-26). Washington, DC: Humane Society Press.
- Menekşe, M. (2019). Batılı seyyahlar gözünde Osmanlı kültüründe “kediler”. *Kedi edebiyatı, Türk edebiyatının kedileri ve kedicileri*. Haz: Şerife Çağın. Dergâh Yayınları.

- Öztürk, U. (2013). Tezkire niteliğinde bir şiir mecmuası. *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(1), 411-428.
- Pattison, R. (1979). Gray's "Ode on the death of a favourite cat": a rationalist's aesthetic. *University of Toronto Quarterly*, 49 (2), 156-165.
- Schimmel, A. (2020). *Şark kedisi*. (Firuzan Gürbüz, Gerhold Çev.). Alfa Yayınları.
- Şahin, Ö. (2017). Meâlî'den Nâmık Kemâl'e Kedi Mersiyesi. *Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*. 12/1, 217-238.
- Tarlan, A. N. (1963). *Necatî Beg Divanı*. MEB Yayınları.
- Taştan, E. (2018). Enderunlu Râsîh Divanı'nda klasik dönem sonrası Osmanlı Şiirindeki değişimin yansımaları. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, Özel Sayı 4, 231-243.
- Toprak, M. F. (2004). Mersiye. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 29, 215-217.
- Vigne, Jean-Denis & Guilaine, J & Debue, K. & Haye, L & Gérard, Patrice (2004). Early taming of the cat in Cyprus. *Science* (New York, N.Y.). 304. 259. 10.1126/science.1095335.
- Yakıt, İ. (2017). *Türk-İslâm Kültüründe Ebced Hesabı ve Tarih Düşürme*. Ötüken Neşriyat.
- Yıldız, H. (1999). Şihâbî Dîvânı ve grameri. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yılmaz, H. (1982). *Azîz Mahmûd Hüdâyî ve Celvetiyye tarikatı*. Erkam Yayınları.
- Yücebaş, H. (1976). *Hiciv ve mizah edebiyatı antolojisi*. Milliyet Dağıtım.

Ekler

Mecmû'a-ı Eş'âr, Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Ali Nihat Tarlan Kitaplığı, No. 62, 174r-174 v.

فوز زردی کلاف اغنر دوشنق نغی
بوقوردی صحن اوغیر کی قلم نغی
نوشنی مینله صیاره یی زرد ارغای
ایجاد ایچک واجب بو عالم امکان
درج ایلدی قلمینه کنجینه پنهانی
دل کسورینک اولمش هریری برهان
غبار فلک قیدی تاج زرخاقان
صوکه دله یله وارد عا و سزک سلیمان
بویتی او تور کورد بیلو ایروب الحانی

جم جاننی نوش اندی سوردی پنجه دم مرستم

بو بزم کیر و باقی عالم کیر و بو عالم

جالا د فلک هر دم کمر چکسه دلا شمشیر
نیاز دی ایسه بر بر باشه کتود تقدیر
بر یگده خار عم اولدی بکدامن کیر
بر جام صونوب اندی سوزم دلنه تاثیر
وصفندن خرد عاجز دالیر این مرتقبیر
اول جام صنایع خشک اطرافه بی تقصیر

جم جاننی نوش اندی سوردی پنجه دم مرستم

بو بزم کیر و باقی عالم کیر و بو عالم

طوق کردن تسلیک یوق غیره دخی تدبیر
کز نیکو اکرید در اولایه قضا تغییر
الام سرخجام کوش ایلیک بر پیر
صان آب حیات یله قلمش لراغی تغییر
اولدی دل ویرانم ائوه کله اودم تعمیر
بویت دلا ویزی قلمش لرایه تحبیر

جم جاننی نوش اندی سوردی پنجه دم مرستم

بو بزم کیر و باقی عالم کیر و بو عالم

فوز زردی کلاف اغنر دوشنق نغی
بوقوردی صحن اوغیر کی قلم نغی
نوشنی مینله صیاره یی زرد ارغای
ایجاد ایچک واجب بو عالم امکان
درج ایلدی قلمینه کنجینه پنهانی
دل کسورینک اولمش هریری برهان
غبار فلک قیدی تاج زرخاقان
صوکه دله یله وارد عا و سزک سلیمان
بویتی او تور کورد بیلو ایروب الحانی

جم جاننی نوش اندی سوردی پنجه دم مرستم

بو بزم کیر و باقی عالم کیر و بو عالم

طوق کردن تسلیک یوق غیره دخی تدبیر
کز نیکو اکرید در اولایه قضا تغییر
الام سرخجام کوش ایلیک بر پیر
صان آب حیات یله قلمش لراغی تغییر
اولدی دل ویرانم ائوه کله اودم تعمیر
بویت دلا ویزی قلمش لرایه تحبیر

جم جاننی نوش اندی سوردی پنجه دم مرستم

بو بزم کیر و باقی عالم کیر و بو عالم

